

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH

00-540 Warszawa, Aleje Ujazdowskie 41 lok. 2
tel./fax: 022 622 05 88, 622 84 28;33 • e-mail: kirp@kirp.pl • NIP: 526-10-43-011

L.dz. **9732** /2015

Warszawa, dnia 8 lipca 2015 r.

Szanowni Państwo

Senatorowie Rzeczypospolitej Polskiej

Mając na uwadze kształt ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, uchwalonej przez Sejm RP w dniu 25 czerwca 2015 r., Krajowa Rada Radców Prawnych wyraża głębokie zaniepokojenie faktem, że prace legislacyjne nad powyższym projektem spowodowały istotne odstępianie od pierwotnie przyjętych założeń tej regulacji.

Nieuzasadnione i oparte na wadliwych przesłankach poszerzenie kręgu podmiotów świadczących pomoc prawną na podstawie projektowanej ustawy powoduje, że regulacja traci przypisywany jej pierwotnie podstawowy cel, jakim było zapewnienie beneficjentom profesjonalnej pomocy prawnej o takiej samej, wysokiej jakości, w ramach tworzonego systemu.

Obecna treść ustawy budzi poważne zastrzeżenia co do wydatkowania znacznych środków finansowych z budżetu państwa na nieodpłatną pomoc prawną dla osób potrzebujących, w sytuacji gdy pomoc ta może być udzielana w połowie punktów przez wykreowaną przez regulację „nową kategorię prawników” jakimi są „magistrowie prawa z doświadczeniem”, niegwarantujący zachowania tajemnicy zawodowej oraz niepodlegający sądom dyscyplinarnym stojącym na straży przestrzegania zasad etyki zawodowej, która cechuje wykonywanie zawodów zaufania publicznego.

Radcowie prawni, adwokaci oraz doradcy podatkowi – zaangażowani w świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej – posiadają ubezpieczenie

odpowiedzialności cywilnej. Ustawodawca nie nakłada wymogu posiadania takiego ubezpieczenia przez „magistrów z doświadczeniem”. Odpowiedzialność za ich ewentualne błędy, których nie można wykluczyć, obciążać będzie Skarb Państwa, co dodatkowo wzmacnia argumentację przemawiającą za weryfikacją dopuszczenia „magistrów z doświadczeniem” do świadczenia pomocy prawnej.

Poszerzenie kręgu podmiotów udzielających porad prawnych o osoby fizyczne z wykształceniem prawniczym, nieznanym dotychczas systemowi prawnemu regulującemu świadczenie pomocy prawnej, doprowadzi do znacznego i pozbawionego kontroli zróżnicowania ich jakości (pomoc prawna dwóch standardów w ramach systemu nieodpłatnej pomocy prawnej). W konsekwencji może nastąpić dyskryminacja beneficjenta nieodpłatnej pomocy prawnej ze względu na podmiot, który w ramach systemu udzielał porady. Niektóre z tych podmiotów nie będą bowiem posiadać kwalifikacji odpowiednich dla profesjonalnego prawnika. System nieodpłatnej pomocy prawnej, finansowanej z budżetu państwa, nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości co do jakości udzielanych porad, w zależności od podmiotu świadczącego pomoc. Uzasadnienia poszerzenia kręgu podmiotów świadczących pomoc nie można upatrywać w zwiększeniu konkurencyjności na rynku usług prawnych.

Powierzenie udzielania porad prawnych osobom, które nie wykonują zawodu zaufania publicznego wraz ze wszelkimi tego konsekwencjami (brak ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, brak odpowiedzialności dyscyplinarnej, brak obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, brak obowiązku szkoleniowego) prowadzi do całkowitego wypaczenia pierwotnych założeń ustawy, a ich wprowadzenie jest zupełnie nieracjonalne, a nawet szkodliwe dla realizacji jej celu.

Ustawa nie zawiera jakichkolwiek zobiektywizowanych, a przede wszystkim sprawdzalnych (w oparciu skonkretyzowane dokumenty) kryteriów dopuszczenia do udzielania pomocy prawnej magistrów prawa legitymujących się 3-letnim doświadczeniem w wykonywaniu wymagających wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związanych ze świadczeniem pomocy prawnej. Taka konstrukcja rodzi poważne wątpliwości co do zgodności przyjętej przez Sejm RP ustawy z Konstytucją RP. Istotne wątpliwości interpretacyjne pozwalają sformułować zarzut naruszenia zasady dostatecznej określoności ustalonych kryteriów przewidzianych do spełnienia przez magistrów prawa.

Pomimo zgłaszanych w toku procesu legislacyjnego przez samorząd radcowski postulatów, nie doszło do usunięcia powyższej wadliwości projektowanej regulacji, co mogłoby nastąpić poprzez wyraźne wskazanie, iż pomoc prawną poza radcami prawnymi lub adwokatami, w ramach punktów prowadzonych przez organizacje pozarządowe mogą świadczyć osoby, które uzyskały pozytywną ocenę z egzaminu wstępnego na aplikację radcowską albo adwokacką (bez jednoczesnej konieczności jej podjęcia). W ten sposób doszłoby do poszerzenia kręgu osób predestynowanych do świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, jednakże nastąpiłoby to przez pryzmat obiektywnego kryterium ustawowego, jakim jest otrzymanie pozytywnej oceny z egzaminu wstępnego na aplikację radcowską bądź adwokacką. Wówczas jedynie w stosunku do osób legitymujących się odpowiednim przygotowaniem określone zostałyby obiektywne i jednocześnie sprawdzalne kryteria je weryfikujące w oparciu o istniejący już i sprawnie funkcjonujący system weryfikacji przez państwo kandydatów na aplikację radcowską i adwokacką.

Przyjęcie proponowanego rozwiązania, mając na uwadze również aspekt społeczny, dodatkowo pozwoli na stworzenie aplikantom radcowskim oraz adwokackim możliwości podjęcia zatrudnienia związanego z posiadanymi przez nich kompetencjami i umiejętnościami, co z uwagi na znaczny nabór na aplikacje staje się coraz trudniejsze. Obecne rozwiązanie prowadzi do paradoksalnych wniosków, w świetle których „magister z doświadczeniem” uzyskuje szersze uprawnienia w ramach analizowanej ustawy, aniżeli zawodowo szkolony aplikant. Nieco dziwi również fakt, iż w sytuacji obecnej, gdy mamy w Polsce aż 52.800 radców prawnych i adwokatów oraz 17.550 aplikantów, co sytuuje nas już w czołówce państw Unii Europejskiej pod względem liczby zawodowych prawników, ustawodawca sięga po nieprofesjonalnych prawników zezwalając im na udzielanie porad prawnych w ramach państwowego systemu nieodpłatnej pomocy prawnej.

Mając powyższe na względzie:

I. Krajowa Rada Radców Prawnych postuluje wyłączenie możliwości świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej przez „magistrów z doświadczeniem” na zasadach określonych w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, uchwalonej przez Sejm RP w dniu 25 czerwca 2015 r. (poprawka ad. I);

II. Ewentualnie, gdyby Wysoka Izba nie podzieliła wszystkich poglądów oraz szeregu wątpliwości zgłaszanych przez samorząd radców prawnych i gdyby wolą Senatu RP było rozszerzenie kręgu osób świadczących pomoc prawnych w ramach punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, Krajowa Rada Radców Prawnych zwraca się o wprowadzenie do ustawy mechanizmów pozwalających na skuteczną weryfikację ich kompetencji, w celu zagwarantowania beneficjentom rzeczywiście profesjonalnej pomocy prawnej (poprawka ad. II).

Nawiązując do powyższych postulatów, w załączeniu przedkładam dwie propozycje poprawek do przyjętej przez Sejm RP ustawy. Wskazany powyżej kierunek zmian powinien stać się przedmiotem ponownej analizy, co pozwoli na rewizję zmodyfikowanych rozwiązań i ponowne zbliżenie projektu do pierwotnych założeń, które przyświecały jego stworzeniu.

Z wyrazami szacunku

Wiceprezes

Krajowej Rady Radców Prawnych

dr hab. Arkadiusz Bereza prof. nadzw.

Załączniki:

- 1) Propozycja poprawki ad I
- 2) Propozycja poprawki ad. II

POPRAWKA ad. I
do ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r.
o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej

1. w art. 11 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Nieodpłatnej pomocy prawnej w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej powierzonych do prowadzenia organizacji pozarządowej może udzielać także doradca podatkowy – w zakresie prawa podatkowego, z wyłączeniem spraw podatkowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.”;

2. w art. 11 ust. 3 skreśla się ust. 4, 5 i 13.

UZASADNIENIE

Poprawka ma na celu zagwarantowanie wszystkim beneficjentom tworzonego systemu równego dostępu do profesjonalnej pomocy prawnej świadczonej przez radców prawnych i adwokatów oraz doradców podatkowych, którzy gwarantują najwyższą jakość usług prawnych oraz zachowanie tajemnicy zawodowej.

POPRAWKA ad. II
do ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r.
o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej

1. w art. 11 ust. 3 pkt 2 lit. b otrzymuje brzmienie:

„b) zdała z wynikiem pozytywnym egzamin wstępny na aplikację radcowską bądź adwokacką;”

2. w art. 11 ust. 7 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) przedstawi zawarte umowy lub promesy ich zawarcia z adwokatem, radcą prawnym, doradcą podatkowym lub osobą, o której mowa w ust. 3 pkt 2 wraz z dokumentami poświadczającymi spełnianie kryteriów uprawniających te podmioty do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej;”

UZASADNIENIE

Poprawka skutkuje pożądanym przez projektodawcę poszerzeniem kręgu osób predestynowanych do świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, jednakże umożliwia jednocześnie ocenę wiedzy tych osób przez pryzmat obiektywnych kryteriów ustawowych wynikających z ustawy o radcach prawnych i Prawa o adwokaturze. Konsekwencją jest wprowadzenie mechanizmu weryfikacji określonych ustawowo kryteriów dla osób, które będą udzielać pomocy prawnej w punktach prowadzonych przez organizacje pozarządowe. W efekcie jej przyjęcia, organizacja pozarządowa prowadząca działalność pożytku publicznego, zobowiązana będzie do przedłożenia wraz z umową (promesą) również dokumentów poświadczających spełnianie ustawowych kryteriów przez osoby uprawnione do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej.